

april 2007

"Man kan inte göra en omelett utan att knäcka några ägg"

Sammanställning om sveket mot de unga arbetslösa

Sveket mot de unga arbetslösa

När arbetslöshet drabbar ungdomar kan det få förödande konsekvenser. Ungdomar är nämligen särskilt sårbara. Utan arbetslivserfarenhet krymper inte bara chansen att få ett arbete senare. Det blir en ond cirkel av bristande motivation, försämrad självkänsla och mindre hopp om framtiden. Forskningen visar dessutom att ett fördröjt eller ett misslyckat inträde på arbetsmarknaden tycks ha konsekvenser som är bestående längs med hela livet.

Moderaterna och arbetsmarknadsministern Sven-Otto Littorin har vid flera tillfällen hävdad att det finns 100 000 unga som lever i utanförskap på grund av den förra regeringens ekonomiska politik.

Den borgerliga regeringen är nu i färd med att ställa om svensk arbetsmarknad och skapa en låglönearbetsmarknad. En rad förändringar på arbetsmarknadsområdet har gjorts som i praktiken leder till att unga människor hamnar i öppen arbetslöshet. Konsekvenserna ligger helt i linje med det vi socialdemokrater befarade. Den nya borgerliga arbetsmarknadspolitiken slår mot ungdomar, särskilt de med lägre utbildning.

Kraftig nedprioritering av ungdomar

- Regeringen reducerar i rask takt det totala antalet arbetsmarknadspolitiska program med 55 000 redan i år från 145 000 till 90 000. 2008 ska det totala antalet åtgärder ner till 60 000. I september 2006 var så många som 27 000 ungdomar under 24 år i arbetsmarknadspolitiska program.

- Med regeringens goda minne har AMS mål att ”antalet långtidsarbetslösa ungdomar (kvinnor och män) ska minska under 2006 jämfört med 2005” avskaffats till 2007.

- Vid årsskiftet avskaffade regeringen ungdomsgarantin (UG) och låter inte AMS teckna nya avtal med kommunerna om fortsatta kommunala ungdomsprogram (KUP)

Långtidsarbetslösheten bland unga ökar kraftigt enligt AMS

Även om långtidsarbetslösheten (antalet personer som varit arbetslösa kontinuerligt minst 6 månader, eller för ungdomar under 25 år minst 100 dagar) har minskat med drygt 13 000 personer på ett år och uppgick i slutet av januari till 48 000 personer kan vi se en annan oroväckande utveckling. På ett år har långtidsarbetslösheten bland ungdomar 18-24 år gått upp markant, från 2 800 till 7 100 personer, vilket nästan är en ökning med 200 procent.

Generaldirektören Bo Bylund på AMS säger i ett pressmeddelande om arbetsmarknadsläget 2007: ”Det finns dock några orosmoln. Situationen är fortsatt svår för arbetssökande som har svag förankring på arbetsmarknaden, till exempel ungdomar med låg utbildning. Långtidsarbetslösheten bland ungdomar har fördubblats sedan januari förra året. Detta är framför allt en följd av den kraftiga neddragningen av arbetsmarknadspolitiska program.”¹

SKL varnade regeringen redan i december

För att få en mer tydlig bild över läget i landets kommuner så genomfördes en enkätundersökning i december 2006 av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) inom det arbetsmarknadspolitiska området. Enkäten genomfördes under perioden 30 november till och med den 8 december. 193 kommuner besvarade enkäten. Alla frågor har inte besvarats av samtliga kommuner då alla inte berörs av alla frågor. De som besvarat enkäten är ansvarig för arbetsmarknadsfrågor eller motsvarande i kommunen.

SKL skriver om ungdomar: ”Många kommuner anser att de arbetslösa ungdomarna är en av de grupper som kommer att drabbas hårdast av förändringarna. Genom att avskaffa KUP och UG redan från årsskiftet utan att ha något alternativ, innebär att många ungdomar kommer att stå utan sysselsättning i januari. Många av de ungdomar som finns i de kommunala programmen står relativt långt ifrån arbetsmarknaden. Ofta behöver de komplettera sin utbildning för att de ska vara anställningsbara. Den möjligheten begränsas avsevärt med regeringens förslag. I flera av kommentarerna syns en tydlig oro för att dessa ungdomar i brist på annan sysselsättning kan hamna i kriminalitet och missbruk. Vilket innebär personliga tragedier såväl som ökade kostnader för samhället.”

¹ AMS generaldirektör Bo Bylund i pressmeddelande angående arbetsmarknadsläget i januari 2007 www.ams.se 2007.02.09

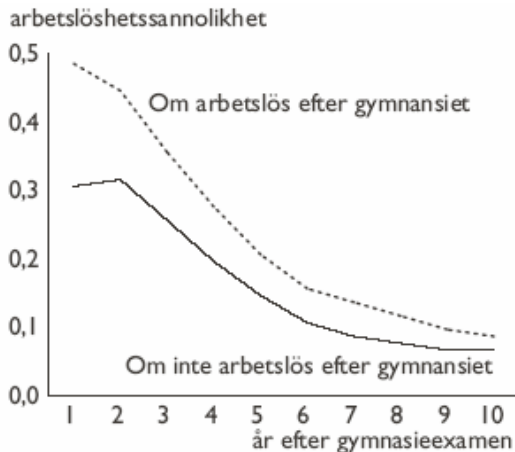
Denna varning har den borgerliga regeringen negligerat i sin iver att ställa om den svenska arbetsmarknaden.

De långsiktiga effekterna av ungas utanförskap

Mycket studier har gjorts på konsekvenserna av ungdoms arbetslöshet. Allt tyder på att ungdomar är särskilt utsatta.

Under 1990-talet drabbades Sverige liksom många andra länder av en djup internationell lågkonjunktur. Sysselsättningen och tillväxten sjönk drastiskt i början av årtiondet. Detta drabbade flera grupper. Men det är dock klart att unga hör till den grupp i samhället som drabbats hårdast av förändringarna under 1990-talet och att detta till allra största delen kan tillräknas den höga arbetslösheten som följde på den internationella lågkonjunkturen.

En av alla rapporter som påvisat det är Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU):s rapport *Har ungdomsarbetslöshet långsiktiga effekter?*² gjord 2004. I den studerades alla 18- och 19-åringar som slutförde praktiska eller tvååriga gymnasielinjer mellan 1991 och 1994. Resultaten visade entydigt att de ungdomar som blev arbetslösa direkt efter gymnasiet hade en betydligt större sannolikhet att också vara arbetslösa under de följande tio åren än de övriga.

Figur 1. Arbetslöshetssannolikheter för de som blev, respektive inte blev, arbetslösa direkt efter gymnasiet. Arbetslöshet är definierad som 50 dagars registrerad öppen arbetslöshet.

² IFAU Rapport 2004:13

Anna Nilsson och Jonas Agell från Stockholms universitet skrev 2003 rapporten *Crime, unemployment and labor market programs in turbulent times*.³ Rapporten visade väldigt tydligt hur en lägre arbetslöshet leder till färre brott. Studien jämförde åren 1996 och 2000. Arbetslösheten pressades ner rejält under perioden samtidigt kunde forskarna peka på att den totala brottsligheten i Sverige minskade under samma period. Just den typ av brott där ungdomar är överrepresenterade var den de kunde konstatera gick ned.

AMS gjorde 2003 rapporten *Arbetsmarknaden för personer som avbrutit sina gymnasiestudier*⁴ som följde gruppen ungdomar som hoppar av från gymnasiet. Den visar till exempel att elever som avbryter sin gymnasieutbildning har påtagligt sämre utsikter att lyckas på arbetsmarknaden än de som fullföljt sin utbildning. De som hoppar av gymnasiet drabbas av högre arbetslöshet och lägre inkomster än de som fullföljer sin utbildning. Det fanns också ett tydligt samband mellan föräldrarnas socioekonomiska situation och studieavhoppet.

Enligt AMS var sysselsättningsgraden för de elever som inte genomfört en fullständig gymnasieutbildning ca 20 procentenheter lägre än för de elever som fullföljt gymnasiet. Inskrivningstiderna vid arbetsförmedlingen var ca 60 % längre och löneinkomsterna 30-40 % lägre. Undersökningen visade också att de elever som avbrutit gymnasiet i högre utsträckning får tillfälliga jobb. Enligt studien kostar den lägre sysselsättningsgraden för dem som saknar gymnasieutbildning samhället ca 2 miljarder i produktionsbortfall varje år - enbart för en årskull.

De magiska nystartsjobben?

Det nya greppet i den borgerliga arbetsmarknadspolitiken är nystartsjobben. Nystartsjobb ska vara en möjlighet för dem som varit borta från arbetslivet länge. Villkor för att få rätt till ett nystartsjobb är att man ska ha varit arbetslös minst ett år (för ungdomar sex månader), fått sjukpenning, rehabiliteringspenning, sjuk- eller aktivitetsersättning eller varit anställd hos Samhall. Vissa nyanlända invandrare ska också kunna få nystartsjobb under de första tre åren efter det att uppehållstillstånd har beviljats.

Fram tills den 15:e mars hade endast 648 personer (153 kvinnor och 495 män) i åldern 20 - 24 år fått ett nystartsjobb. Dessa siffror ska framför allt jämföras med den kraftiga neddragningen i arbetsmarknadspolitiska program.

³ IFAU Working papers 2003:14 A Nilsson, J Agell: *Crime, unemployment and labor market programs in turbulent times*

⁴ AMS rapport 2003:8

Systemskifte framför utsatta individer

Vi socialdemokrater menar att allt tyder på att den kraftiga omläggningen av arbetsmarknadspolitiken för förödande konsekvenser mot dem som har en svagare position på arbetsmarknaden, framför allt ungdomar. Tidigare erfarenheter, inte minst 1990-talets höga arbetslöshet, visar entydigt att ungdomsarbetslösheten kan få långvariga effekter som framför allt drabbar ungdomar, men även samhällsekonomin.

Trots detta faktum verkar regeringen till varje pris vilja fullfölja sitt systemskifte på arbetsmarknaden. De ekonomiska makromodellerna och teorierna går före enskilda unga individers arbetslöshet och den hjälp de kan behöva.

De få politiska åtgärder som eventuellt kan ge en positiv effekt, som den borgerliga regeringen kommer att vidta för att stötta ungdomar, dröjer. Den borgerliga regeringen har nämligen lovat återkomma med förslag om sänkta socialavgifter för personer mellan 19 och 24 år samt ett förslag om en särskild jobbgaranti för ungdomar först under våren och början på sommaren. Men redan nu är den öppna arbetslösheten bland de unga ökande.

I väntan på att dessa förslag eventuellt ska få genomslag får unga människor finna sig i att vara öppet arbetslösa. Detta accepteras av den borgerliga regeringen. Trots att det medför förödande konsekvenser för unga människor, vilket tidigare forskning och vårt eget 90-tal visar. Dessa åtgärder leder tankarna till det klassiska och cyniska citatet ”Man kan inte göra en omelett utan att knäcka några ägg”. Den borgerliga regeringen är i färd att genomföra ett enormt systemskifte på arbetsmarknaden; a-kassan försämras, stödet till de arbetslösa dras ner och en rad skattelättnader för företagen ska genomföras. Detta systemskifte som leder till fler låglönejobb i framtiden går före stödet till unga, utsatta ungdomar!

